

**LIETUVOS RESPUBLIKOS GAMTINIŲ DUJŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1973 2, 13¹,
20, 37, 38, 49 IR 57 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo Nr. VIII-1973 2, 13¹, 20, 37, 38, 49 ir 57 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant tobulinti gamtinių dujų biržos operatoriaus, gamtinių dujų perdavimo, skirstymo ir tiekimo teisinį reglamentavimą ir suvienodinti jį su Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybėse narėse taikomu teisiniu reglamentavimu ir elektros energetikos srities reglamentavimu.

Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys:

1. Siekiant gamtinių dujų biržų operatoriams taikomą praktiką suderinti su ES valstybėse narėse, kurių gamtinių dujų rinkos vertinamos kaip pažengusios, taikomu reglamentavimu, siūloma atsisakyti perteklinių procedūrų ir reikalavimų ES valstybių narių ūkio subjektams, kurie turi kitoje ES valstybėje narėje išduotą licenciją, suteikiančią teisę verstis gamtinių dujų biržos operatoriaus veikla.

2. Siekiant gamtinių dujų perdavimo, skirstymo ir tiekimo teisinį reglamentavimą suvienodinti su elektros energetikos srityje esančiu reglamentavimu, siūloma atskirti skirstymo sistemos operatorių išduodamų prijungimo sąlygų, preliminarinių prijungimo sąlygų, prijungimo paslaugos sutarčių, kai jose nurodomos prijungimo sąlygos, parengimo sąnaudas nuo kitų skirstymo sistemų operatorių teikiamų paslaugų sąnaudų. Šias skirstymo sistemų operatorių teikiamų paslaugų sąnaudas dengtų tik tie asmenys, dėl kurių patiriamos šios sąnaudos, ir jos nebūtų įtraukiamos į esamiems gamtinių dujų vartotojams taikomas skirstymo paslaugos kainas ir tarifus.

3. Siekiant tobulinti teisinį reglamentavimą, susijusį su prijungimo prie gamtinių dujų skirstymo sistemos kainodara, siūloma peržiūrėti šios kainodaros principus, kurie būtų taikomi atsižvelgus į ekonomiškai pagrįstas prijungimo išlaidas. Pažymėtina, kad prijungimo prie esamų gamtinių dujų sistemų pareiga nėra absoliuti. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo (toliau – GDĮ) 37 straipsnio 7 dalyje numatyta, kad prijungimo prie esamų gamtinių dujų sistemų išlaidos negali būti pripažintos pagrįstomis, jeigu dėl jų padidėtų kainos esamiems sistemų naudotojams ir gamtinių dujų vartotojams.

4. Siekiama sudaryti galimybę vartotojui savo lėšomis organizuoti ir vykdyti skirstymo sistemos įrengimo, perkėlimo, pertvarkymo (rekonstravimo) ar išmontavimo darbus. Šiuo metu GDĮ 37 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad prie skirstymo sistemos prijungiamas nebuitinis vartotojas turi teisę, suderinęs su skirstymo sistemos operatoriumi, Energetikos ministerijos nustatyta tvarka savo lėšomis organizuoti skirstymo sistemos įrengimo darbus ir ją įrengti, jeigu įrengiamos skirstymo sistemos pajėgumas yra ne mažesnis kaip 40 MWh/val. Šis reglamentavimas praktikoje yra neveiksmingas, nes šia nuostata pasinaudoti gali tik nedidelė dalis asmenų, kurie kreipiasi dėl prijungimo paslaugos suteikimo. Pažymėtina, kad šiuo metu rinkoje trūksta rangovų, kurie galėtų įrengti skirstymo sistemas ar atlikti kitus darbus skirstymo sistemose, be to, skirstymo sistemos operatoriui privalomi vykdyti viešieji pirkimai užtrunka, todėl siūlytina praplėsti reglamentavimą, kad asmenys galėtų patys, suderinęs su skirstymo sistemos operatoriumi, savo lėšomis organizuoti ir vykdyti skirstymo sistemos įrengimo, įskaitant perkėlimo, pertvarkymo (rekonstravimo), išmontavimo, darbus ar kitus darbus skirstymo sistemoje.

5. Procedūrų, susijusių su Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – Taryba) derinamų ir tvirtinamų teisės aktų terminų sutrumpinimu, tikslinimą paskatino susidariusi įtempta situacija gamtinių dujų rinkoje. Dėl šių aplinkybių Taryba 2022 metais net keturis kartus derino AB „Klaipėdos nafta“ (šiuo metu AB „KN Energies“) pateiktus derinti naudojimosi suskystintų gamtinių dujų terminalu taisyklių pakeitimus. Taip pat skubos tvarka 2022 metais buvo derinti ir naudojimosi AB „Amber Grid“ gamtinių dujų perdavimo sistema taisyklių pakeitimai. Analogiškai skubos tvarka

įgyvendinant 2022 m. gruodžio 19 d. Tarybos reglamentą (ES) 2022/2576 dėl solidarumo didinimo geriau koordinuojant dujų pirkimą, nustatant patikimus lyginamuosius kainų indeksus ir tarpvalstybinius dujų mainus, taip pat buvo atlikti minėtų taisyklių pakeitimai. Atsižvelgus į sąlygas gamtinių dujų rinkoje, atsirado poreikis tikslinti teisės aktų tvirtinimo terminus.

6. *Dėl galimybės, vartotojui sutikus, taikyti trumpesnį kaip 5 dienų įspėjimo apie gamtinių dujų perdavimo, skirstymo ar tiekimo nutraukimą terminą, kai būtina atlikti gamtinių dujų sistemos techninę priežiūrą, rekonstravimą, remontą ar kitų dujų sistemų prijungimo darbus.* Šiuo metu galiojantis reglamentavimas nesudaro galimybės lanksčiai ir efektyviai reaguoti į vartotojo poreikius ir nuomonę – net ir tais atvejais, kai vartotojas sutinka ar pageidauja, kad gamtinių dujų nuotėkio šalinimo darbai būtų atlikti greičiau, dėl GDĮ nustatyto termino darbų atlikimo terminas privalo būti nukeltas siekiant išlaikyti 5 dienų įspėjimo terminą, todėl atsirado poreikis sudaryti prielaidas greičiau ir vartotojams patogiausiu laiku atlikti gamtinių dujų sistemos techninės priežiūros, rekonstravimo, remonto ar kitų dujų sistemų prijungimo darbus, dėl kurių būtina laikinai nutraukti gamtinių dujų perdavimą, skirstymą ar tiekimą.

7. *Dėl trumpesnio kaip 5 dienų įspėjimo termino taikymo, kai buitiniams vartotojams gamtinių dujų perdavimas, skirstymas ar tiekimas nutraukiamas dėl gamtinių dujų apskaitos prietaiso techninės priežiūros darbų.* GDĮ nustatytas 5 kalendorinių dienų įspėjimo terminas šiuo atveju yra per ilgas ir nesuteikia lankstumo. Planuojant apskaitos prietaiso techninės priežiūros darbus buto viduje būtina iš anksto (anksčiau kaip prieš 5 dienas) suderinti šių darbų datą ir laiką su vartotoju, pas kurį šie darbai bus atliekami, tam, kad būtų galima prieš 5 dienas įspėti kitus vartotojus, kuriems dėl to bus nutrauktas gamtinių dujų perdavimas, skirstymas ir tiekimas, nes didžiojoje dalyje daugiabučių namų apskaitos prietaisai yra įrengti butų viduje su visam dujų stovui bendru uždarymo įtaisu, tai yra, atliekant apskaitos prietaiso techninės priežiūros darbus net ir pas vieną vartotoją, būtina įspėti visus kitus vartotojus, pas kuriuos darbai neatliekami, tačiau jiems dėl to bus laikinai nutrauktas gamtinių dujų perdavimas, skirstymas ir tiekimas. Pasikeitus vartotojo, pas kurį turi būti atliekami apskaitos prietaiso techninės priežiūros darbai, galimybėms ir atšaukus suplanuotus darbus, darbų data turi būti dar kartą nukeliama ne trumpiau kaip 5 dienoms, nes vartotojai turi būti pakartotinai įspėjami prieš 5 dienas iki naujos darbų datos. Atsižvelgiant į tai, siūloma nustatyti, kai dėl gamtinių dujų apskaitos prietaiso techninės priežiūros darbų būtina ne ilgiau kaip vienai valandai buitiniams vartotojams nutraukti gamtinių dujų perdavimą, skirstymą ar tiekimą, gamtinių dujų įmonė turi teisę nutraukti gamtinių dujų perdavimą, skirstymą ar tiekimą raštu (taip pat elektroniniu paštu, trumpąja žinute) įspėjusi buitinius vartotojus, pas kuriuos atliekami šie darbai, ir tuos, kurie prijungti prie to paties skirstymo sistemos stovo, ir dėl to jiems taip pat būtina nutraukti gamtinių dujų tiekimą ne vėliau kaip prieš vieną valandą.

8. Sąvoka „mažos apimties suskystintų gamtinių dujų (toliau – SGD) pakartotinis dujinimas“ įtvirtinta 2017 m. lapkričio 7 d. Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo Nr. VIII-1973 pakeitimo įstatyme Nr. XIII-707. Tuo metu Lietuvoje buvo vienintelis mažos apimties SGD pakartotinio dujinimo įrenginys Druskininkuose, prijungtas prie gamtinių dujų skirstymo sistemos. SGD technologijoms plečiantis mažos apimties SGD pakartotinio dujinimo įrenginiai yra prijungiami ne tik prie skirstymo sistemų, bet ir nutolusiose nuo dujų tinklų vietovėse atskiruose vartotojų objektuose. Atitinkamai siūloma patikslinti sąvoką „mažos apimties SGD pakartotinis dujinimas“, nesiejant apibrėžiamo proceso su dujų pateikimu į gamtinių dujų skirstymo sistemą.

9. Atsižvelgiant į tai, kad GDĮ projektu siūloma keisti Gamtinių dujų įstatymo 37 straipsnio nuostatas, kurios nustato subjektą, kuris nustato tvarką, taip pat šiuo aspektu patikslinti ir Gamtinių dujų įstatymo 13¹ straipsnio 1 dalies nuostatas, nurodant ne Energetikos ministerijos, bet energetikos ministro nustatyta tvarka.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymo projektą parengė Energetikos ministerijos Energetikos konkurencingumo grupė (grupės vadovas Karolis Švaikauskas, tel. +370 670 39 352, el. p. karolis.svaikauskas@enmin.lt, tiesioginis rengėjas – Energetikos konkurencingumo grupės patarėjas Edvinas Varkala, tel. +370 602

47 397, el. p. edvinas.varkala@enmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

GDĮ 2 straipsnio 54 dalyje įtvirtintos sąvokos „mažos apimtys SGD pakartotinis dujinimas“ apibrėžtyje apibrėžiamas procesas siejamas su dujų pateikimu į gamtinių dujų skirstymo sistemą.

GDĮ 13¹ straipsnio 1 dalyje įtvirtintas subjektas – Energetikos ministerija, kuri nustato tvarką.

Pažymėtina, kad GDĮ 20 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad gamtinių dujų sektoriuje licencijuojama biržos operatoriaus veikla. Atitinkamai GDĮ 38 straipsnyje reglamentuojamos licencijuoto biržos operatoriaus užduotys ir veikla. Vadovaujantis GDĮ 20 straipsniu, visi (įskaitant tuos, kurie atitinkamą veiklą vykdo ir kompetentingų institucijų prižiūrimi kitose valstybėse narėse) ūkio subjektai, ketinantys užsiimti biržos operatoriaus veikla gamtinių dujų sektoriuje Lietuvoje, privalo gauti energetikos veiklos licenciją verstitis gamtinių dujų biržos operatoriaus veikla. Atkreiptinas dėmesys, kad vienintelis subjektas Lietuvoje, turintis dar 2012 m. lapkričio 8 d. išduotą energetikos veiklos licenciją, suteikiančią teisę verstitis gamtinių dujų biržos operatoriaus veikla, yra UAB GET Baltic.

Visiems ūkio subjektams Lietuvoje taikomas minėtas reglamentavimas, nepriklausomai nuo to, kad jų veiklą jau prižiūri (valstybių narių) kompetentingos institucijos kitose valstybėse narėse ir ACER, o jos surinktus duomenis turi teisę gauti visos nacionalinės reguliavimo institucijos (Europos Parlamento ir Tarybos 2011 m. spalio 25 d. reglamento (ES) Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo 10 straipsnio 1 dalis). Pažymėtina, kad pagal Europos Sąjungos sutartį ir Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo Sąjungos kompetencijos įgyvendinimas grindžiamas subsidarumo ir proporcingumo principais, tai yra tik ten, kur būtina reguliuoti Europos Sąjungos lygiu ir tik tiek, kiek būtina, draudžiant riboti paslaugų Europos Sąjungos viduje laisvę (Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnis, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 56 ir 57 straipsniai, protokolas Nr. 2 dėl subsidarumo ir proporcingumo principų taikymo). Atitinkamai pagal Europos Parlamento ir Tarybos 2011 m. spalio 25 d. reglamento (ES) Nr. 1227/2011 (toliau – REMIT) 16 straipsnio 1 ir 2 dalis nacionalinės reguliavimo institucijos bendradarbiauja su ACER tarpusavyje ir regionų lygmeniu, keičiasi reikiama informacija, kurios reikia priežiūrai vykdyti.

GDĮ 37 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad perdavimo ar skirstymo sistemų operatoriai licencijoje nurodytoje teritorijoje privalo prijungti naujų vartotojų sistemas prie savo sistemų pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytas taisykles.

GDĮ 37 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, kad Taryba parengia ir patvirtina prijungimo įkainių nustatymo metodiką. Taryba tvirtina naujų buitinių vartotojų sistemų prijungimo prie gamtinių dujų sistemų įkainius nepriklausomai nuo prijungimo atstumo, tai yra neatsižvelgiama į ekonomiškai nepagrįstus prijungimo išlaidų veiksnus.

GDĮ 37 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta, kad perdavimo ir (ar) skirstymo sistemos operatoriai padengia tik ekonomiškai pagrįstas sistemos plėtros ir prie perdavimo ar skirstymo sistemos prijungiamų vartotojų prijungimo išlaidas. To paties straipsnio 7 dalyje numatyta, kad prijungimo prie esamų gamtinių dujų sistemų išlaidos negali būti pripažintos pagrįstomis, jeigu dėl jų padidėtų kainos esamiems sistemų naudotojams ir gamtinių dujų vartotojams.

Pažymėtina, kad GDĮ nėra reglamentuojama prisijungimo sąlygų parengimo įkainių kainodara ir derinimas, nes pagal galiojantį reglamentavimą skirstymo sistemos operatoriaus išduodamų prisijungimo sąlygų, preliminarinių prijungimo sąlygų, prijungimo paslaugos sutarčių, kai jose nurodomos prijungimo sąlygos, parengimo sąnaudos yra įtraukiamos į bendras operatoriaus veiklos sąnaudas, kurios dengiamos iš skirstymo paslaugos tarifo visų gamtinių dujų vartotojų.

GDĮ 49 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad sistemų operatoriai, vadovaudamiesi Tarybos paskelbtais reikalavimais, patvirtina naudojimosi sistema taisykles ir ne vėliau kaip prieš vieną mėnesį iki naudojimosi sistema taisyklių įsigaliojimo momento šias taisykles ir jų pakeitimus paskelbia savo interneto svetainėje.

GDĮ 57 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta, kad, kai būtina atlikti remontą ar kitų vartotojų sistemų prijungimo darbus ir dėl to reikia nutraukti gamtinių dujų perdavimą, skirstymą ar tiekimą, gamtinių dujų įmonė privalo įspėti vartotojus ne vėliau kaip prieš 5 dienas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

GDĮ 2 straipsnio 54 dalies pakeitimu siūloma patikslinti sąvoką „mažos apimties SGD pakartotinis dujinimas“, nesiejant joje apibrėžiamo pakartotinio dujinimo proceso su dujų pateikimu į gamtinių dujų skirstymo sistemą. Tokiu būdu ši sąvoka apims visus Lietuvoje įrengtus mažos apimties SGD pakartotinio dujinimo įrenginius.

GDĮ 13¹ straipsnio 1 dalies pakeitimu patikslinamas subjektas, kuris nustato tvarką, atitinkamai keičiant vietoj Energetikos ministerijos nustatyta tvarka į energetikos ministro nustatyta tvarka.

GDĮ 20 straipsnio 1 dalies 5 punkto pakeitimu siūloma įtvirtinti, kad gamtinių dujų biržos operatoriaus veikla būtų licencijuojama, išskyrus atvejus, kai šią veiklą vykdo kitoje ES valstybėje narėje išduotą licenciją turintis asmuo, o veiklos priežiūra būtų vykdoma pagal 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1227/2011 (REMIT) nuostatas.

GDĮ 20 straipsnio papildymu 13 dalimi siūloma įtvirtinti reikalavimą biržos operatoriaus veiklą kitoje ES valstybėje narėje vykdančiam ūkio subjektui iš anksto pranešti apie ketinimą vykdyti biržos operatoriaus veiklą ar nutraukti biržos operatoriaus veiklą Lietuvos Respublikoje.

Užtikrinant paslaugų judėjimo Europos Sąjungos viduje laisvę (Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 26 straipsnio 2 dalis), Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje taip pat įtvirtinta, kad negali būti reikalaujama pakartotinai vykdyti tokius pat arba iš esmės panašius reikalavimus ir (arba) kontrolės priemones, kuriuos teikėjas jau yra įvykdęs kitoje valstybėje narėje. Tokiu būdu Lietuvos nacionalinio reglamentavimo lygmeniu subjektui, turinčiam kitoje ES valstybėje narėje išduotą licenciją, būtų taikomi tik GDĮ 20 straipsnio 13 dalyje siūlomi įtvirtinti reikalavimai dėl išankstinio pranešimo apie ketinimą vykdyti ir nutraukti biržos operatoriaus veiklą, taip pat GDĮ 20 straipsnio papildymą įgyvendinantis poįstatyminis reglamentavimas, jeigu toks būtų nustatytas.

Pažymėtina, kad nuostatų, susijusių su procedūromis (prašymų, pateiktų išduoti licenciją), pradėtomis iki GDĮ pakeitimo įsigaliojimo, užbaigimo taikymo nustatymas nėra tikslingas, nes vienintelis subjektas Lietuvoje, turintis dar 2021 m. lapkričio 8 d. išduotą energetikos veiklos licenciją, suteikiančią teisę verstis gamtinių dujų rinkos operatoriaus veikla, yra UAB „GET Baltic“, o jokių pradėtų licencijavimo procedūrų šiuo metu nevyksta ir neplanuojama, kad iki įstatymo įsigaliojimo bus pradėta.

Pažymėtina, kad GDĮ 37 straipsnio reglamentavimo pakeitimai bus įgyvendinami dviem etapais – tam tikros GDĮ 37 straipsnio dalių nuostatos įsigalios 2025 m. gegužės 1 d., o 2026 m. gegužės 1 d. įsigalios nauja šio straipsnio redakcija. Siūlomi pakeitimai atliekami siekiant, kad Taryba galėtų operatyviau reaguoti į pokyčius ir užtikrinti šiuo metu galiojančio GDĮ 37 straipsnio 6 dalyje numatyto ekonomiškai pagrįstą prijungimo išlaidų padengimo kriterijaus įgyvendinimą, taip pat užtikrinti, kad naujų vartotojų prijungimo prie esamų gamtinių dujų sistemų išlaidos nedidintų kainos esamiems sistemų naudotojams ir gamtinių dujų vartotojams. Pažymėtina, kad skirstymo sistemos operatoriui padengus 100 procentų patiriamų prijungimo išlaidų, atitinkamai projekto išlaidos keliais kartais didintų prijungimo kainas naujiems gamtinių dujų vartotojams.

GDĮ 37 straipsnio nuostatos (GDĮ projekto 4 straipsnio 2 dalis), susijusios su pokyčiais dėl vartotojo galimybės pačiam vykdyti perkėlimo, pertvarkymo (rekonstravimo) ar išmontavimo darbus skirstymo sistemoje, įsigalioja 2025 m. gegužės 1 d., o nuostatos, susijusios su vartotojų mokamomis prijungimo įmokomis, įsigalioja 2026 m. gegužės 1 d. (GDĮ projekto 5 straipsnis). Kadangi Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 19 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad *valstybės reguliuojamos kainos turi būti skelbiamos viešai ne vėliau kaip prieš mėnesį iki jų taikymo pradžios, jeigu kituose įstatymuose nenustatyta kitaip, ir taikomos nuo mėnesio pirmos dienos*. Atitinkamai GDĮ projekto 9 straipsnyje siūloma nuostata, įpareigojanti, kad Taryba turėtų ne vėliau kaip iki 2026 m. kovo 31 d. parengti Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos 2008 m. lapkričio 17 d. nutarimo Nr. O3-187 „Dėl Prijungimo prie gamtinių dujų sistemų įmokų ir įkainių nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimą.

GDĮ projekto 4 straipsniu siūloma GDĮ 37 straipsnį papildyti 8 dalimi, siekiant įtvirtinti, kad, kai prie skirstymo sistemos prijungiama vartotojo sistema arba didinami skirstymo sistemos pajėgumai, išskyrus, kai prijungiant vartotojo sistemą arba didinant skirstymo sistemos pajėgumus prijungimo paslaugos kaina yra apskaičiuojama vadovaujantis Tarybos patvirtintais įkainiais, arba asmuo pageidauja perkelti, pertvarkyti (rekonstruoti) ar išmontuoti skirstymo sistemą, vartotojas ar kitas asmuo turi teisę, suderinęs su skirstymo sistemos operatoriumi, *savo lėšomis* skirstymo sistemos operatoriaus vardu organizuoti ir vykdyti skirstymo sistemos projektavimą, įrengimą, įskaitant perkėlimą, pertvarkymą (rekonstravimą) ar išmontavimą, ir kitus darbus skirstymo sistemoje, jos objektuose ar atskirose jos dalyse. Taip pat atsisakoma GDĮ 37 straipsnio 6 dalyje esančių neaktualių nuostatų. Neaktualios nuostatos atsirado dėl pasikeitusio greitesnio (angl. *fast-track*) skirstymo sistemos įrengimo proceso. GDĮ projekte siūloma aiškiau detalizuoti, kad vartotojas visais atvejais, nesiejant su skirstymo sistemos pajėgumais, energetikos ministro nustatyta tvarka suderinęs su skirstymo sistemos operatoriumi, turi teisę pats perkelti, pertvarkyti (rekonstruoti) ar išmontuoti skirstymo sistemą.

GDĮ projekto 5 straipsniu siūlomi šie GDĮ 37 straipsnio pakeitimai:

- GDĮ 37 straipsnio 5 dalies pakeitimu siūloma įtvirtinti, kad perdavimo ar skirstymo sistemų operatoriai licencijoje nurodytoje teritorijoje, atsižvelgdami į ekonomiškai pagrįstas prijungimo išlaidas, prijungia naujų vartotojų sistemas prie savo sistemų pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytas taisykles. Siūlomus pakeitimus paskatino tai, kad skirstymo sistemos operatorius pastaruoju metu buvo gavęs ne vieną prašymą dujofikuoti buitinių vartotojų objektus, kurie reikšmingai skyrėsi nuo vidutinio naujo gamtinių dujų buitinio vartotojo profilio (tai yra dujofikuojami objektai nuo skirstymo sistemos buvo nutolę iki keliolikos kilometrų). Pareiškėjų prašymai dujofikuoti jų objektus buvo ekonomiškai nepagrįsti, o įgyvendinus tokį projektą pagal dabar galiojančias nuostatas projekto išlaidos gerokai didintų prijungimo kainas naujiems gamtinių dujų vartotojams.

- GDĮ 37 straipsnio 5 dalies pakeitimu siūloma įtvirtinti, kad Taryba tvirtina naujų buitinių vartotojų sistemų prijungimo įkainius ir gali pratęsti anksčiau patvirtintus prijungimo įkainius dar vienų metų laikotarpiui. Buitinių vartotojų sistemų prijungimo kaina, atsižvelgus į prijungimo atstumą ir Tarybos patvirtintą įkainį arba prijungimo išlaidas, apskaičiuojama vadovaujantis GDĮ 37 straipsnio 8 dalimi.

- GDĮ 37 straipsnį siūloma papildyti nauja 6 dalimi, siekiant įtvirtinti, kad Taryba derina skirstymo sistemų operatorių parengtą šių operatorių išduodamų prijungimo sąlygų, preliminarinių prijungimo sąlygų, prijungimo paslaugos sutarčių, kai jose nurodomos prijungimo sąlygos, parengimo įkainių apskaičiavimo metodiką.

- GDĮ 37 straipsnio 7 dalies pakeitimu siūloma įtvirtinti, kad perdavimo ar skirstymo sistemos operatoriai padengia ekonomiškai pagrįstas sistemos plėtos ir prie perdavimo ar skirstymo sistemos prijungiamų nebuitinių vartotojų prijungimo išlaidas. Prie perdavimo ar skirstymo sistemos prijungiami nebuitiniai vartotojai padengia ekonomiškai pagrįstas prijungimo išlaidas viršijančias išlaidas. Prijungimo prie esamų gamtinių dujų sistemų išlaidos negali būti pripažintos pagrįstomis, jeigu dėl jų padidėtų kainos esamiems sistemų naudotojams ir gamtinių dujų vartotojams. Naujai dujofikuojamoms teritorijoms atsipirkimo laikotarpiui gali būti nustatyta tokia gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo kaina, kuri padengtų perdavimo ar skirstymo sistemos operatorių investicijas.

- GDĮ 37 straipsnio 8 dalies pakeitimais siūloma įtvirtinti, kad prijungiami buitiniai vartotojai padengia 100 procentų skirstymo sistemos operatoriaus patiriamų prijungimo išlaidų, išskyrus buitinius vartotojus, kurių sistemų prijungimo taškas yra nutolęs mažiau kaip 150 metrų nuo gamtinių dujų skirstymo sistemos. Šie buitiniai vartotojai nuo 2026 m. gegužės 1 d. padengtų 80 procentų skirstymo sistemos operatoriaus patiriamų prijungimo išlaidų.

Pažymėtina, kad nustatant būtent 150 metrų atstumą skirstymo sistemos operatorius ESO vertino pastarųjų 5 metų prijungiamų vartotojų duomenis. Remiantis ESO pateikta informacija, kad tik pavieniais atvejais (maždaug 1 procentas prijungiamų naujų gamtinių dujų buitinių vartotojų objektų) prijungiamas atstumas buvo didesnis kaip 150 metrų. Darant prielaidą, kad jeigu naujas gamtinių dujų buitinis vartotojas stabiliai vartotų gamtines dujas visą naudingą 55 metų dujotiekio

eksploatavimo (tarnavimo) laikotarpį, tai jis preliminariai padengtų 50 procentų prijungimo išlaidų. Tačiau, įvertinus nacionalinius energetikos politikos ir oro taršos mažinimo tikslus, šiuo metu nebegalima daryti prielaidos, kad naujas gamtinių dujų vartotojas vartos gamtines dujas 55 metus, atitinkamai siūloma nustatyti, kad nuo 2026 m. gegužės 1 d. nauji prijungiami vartotojai padengtų 80 procentų skirstymo sistemos operatoriaus patiriamų prijungimo prie esamų gamtinių dujų sistemų išlaidų. Dėl šių pakeitimų gali didėti sąnaudos naujiems gamtinių dujų buitiniams vartotojams, norintiems prisijungti prie gamtinių dujų skirstymo tinklo, tačiau šie pakeitimai užtikrins socialiai teisingą sąnaudų paskirstymą tarp esamų ir naujų gamtinių dujų vartotojų.

GDĮ 38 straipsnį papildant 5 dalimi siūloma įtvirtinti, kad šio straipsnio 1–4 dalyse numatyti reikalavimai, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatytos gamtinių dujų biržos operatoriaus priežiūros taisyklės ir reikalavimai netaikomi, kai gamtinių dujų biržos operatoriaus veiklą vykdo kitoje ES valstybėje narėje išduotą veiklos licenciją turintis asmuo, kaip tai numatyta GDĮ 20 straipsnio 1 dalies 5 punkte.

Be to, pagal GDĮ projekto 6 straipsnio nuostatas kitoje ES valstybėje narėje išduotą licenciją, suteikiančią teisę verstis biržos operatoriaus veikla, turinčiam ūkio subjektui Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatyti reikalavimai nebūtų taikomi.

Tačiau licencijavimo ir su tuo susijusios nacionalinių reguliavimo institucijų priežiūros nėra atsisakoma, o Taryba ūkio subjekto, turinčio kitoje ES valstybėje narėje išduotą licenciją, suteikiančią teisę verstis gamtinių dujų biržos operatoriaus veikla, veiklos priežiūrą vykdytų pagal 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1227/2011 (REMIT) nuostatas. Plėtojant ES pripažįstamą įsisteigimo laisvės principą vidaus rinkoje tiesiog įtvirtinama valstybių lygybė ir pasitikėjimas ES veikiančiomis priežiūros institucijomis, atsisakant naštos, susijusios su analogiškų procedūrų atkartojimu kiekvienoje valstybėje narėje tuo atveju, kai visa tai jau atlikta vienoje iš valstybių narių. Pagal REMIT 16 straipsnio 2 dalį nacionalinės reguliavimo institucijos nedelsdamos kuo tiksliau informuoja ACER, kai turi pagrįstų priežasčių įtarti, kad toje ar kitoje valstybėje narėje yra ar buvo vykdomi šį reglamentą pažeidžiantys veiksmai. Atitinkamai REMIT suteikia poveikio priemonių skyrimo teisę tiek ACER (REMIT 13b straipsnis), tiek nacionalinėms reguliavimo institucijoms (REMIT 18 straipsnis), priklausomai nuo subjekto patekimo į vienos ar kitos institucijos priežiūrą.

Kilus poreikiui poveikio priemonės būtų taikomos atsižvelgiant į REMIT nuostatas, o jeigu bendradarbiavimas su nacionaline reguliavimo institucija, kurioje yra registruotas ūkio subjektas, nėra sklandus arba apima daugiau valstybių narių, tyrimą perima ACER ir taip pat taiko poveikio priemones.

Pažymėtina, kad vienintelis subjektas Lietuvoje, turintis energetikos veiklos licenciją, suteikiančią teisę verstis gamtinių dujų biržos operatoriaus veikla, yra UAB GET Baltic, kuri atitinkamai administruoja elektroninę prekybos sistemą, kurioje yra vykdoma prekyba gamtinių dujų produktais prekybos aikštelėse, esančiose Latvijoje, Estijoje ir Suomijoje, be įsisteigimo tose valstybėse. Šiuo atveju santykiai su biržos operatoriumi apsiriboja informacijos pateikimu tiesiogiai arba per reguliavimo institucijas (REMIT 16 straipsnis).

GDĮ 49 straipsnio 3 dalies pakeitimu siūloma įtvirtinti, kad Taryba ir sistemų operatoriai naudojimosi sistema taisyklės skelbia savo interneto svetainėje, tai yra atsisakoma nuostatos, kad minėtos taisyklės turi būti skelbiamos prieš vieną mėnesį iki jų įsigaliojimo momento.

Procedūrų, susijusių su Tarybos derinamų ir tvirtinamų teisės aktų terminų sutrumpinimu, tikslinimą paskatino susidariusi įtempta situacija gamtinių dujų rinkoje. Atsižvelgus į sąlygas gamtinių dujų rinkoje, atsirado poreikis tikslinti teisės aktų tvirtinimo terminus, tai yra sudaryti sąlygas lanksčiau reaguoti į pokyčius.

GDĮ 57 straipsnio 6 dalies 2 punkto pakeitimu siūloma įtvirtinti, kad, kai būtina atlikti gamtinių dujų sistemos techninę priežiūrą, rekonstravimą, remontą ar kitus gamtinių dujų sistemų prijungimo darbus, išskyrus darbus, nurodytus šio straipsnio 6¹ dalyje, vartotojui sutikus, gamtinių dujų įmonė turi teisę taikyti trumpesnę įspėjimo terminą. Vartotojo sutikimas pateikiamas elektroninių ryšių priemonėmis, paštu, kreipiantis asmeniškai arba per atstovą.

GDĮ 57 straipsnį siūloma papildyti 6¹ dalimi, siekiant įtvirtinti, kad, kai dėl gamtinių dujų apskaitos prietaisų įrengimo, keitimo, išmontavimo ar kitų gamtinių dujų apskaitos prietaisų techninės priežiūros darbų būtina ne ilgiau kaip vienai valandai buitiniams vartotojams nutraukti gamtinių dujų perdavimą, skirstymą ar tiekimą, gamtinių dujų įmonė turi teisę nutraukti gamtinių dujų perdavimą, skirstymą ar tiekimą raštu arba trumpąja SMS žinute įspėjusi buitinius vartotojus ne vėliau kaip prieš parą.

GDĮ 57 straipsnį siūloma papildyti 6² dalimi, siekiant įtvirtinti, kad visais atvejais apie numatomus atlikti gamtinių dujų apskaitos prietaisų įrengimo, keitimo, išmontavimo ar kitų gamtinių dujų apskaitos prietaisų techninės priežiūros darbus prieš 10 kalendorinių dienų iki šių darbų atlikimo gamtinių dujų įmonė informuoja buitinius vartotojus raštu.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų Įstatymo projekto pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtas įstatymas neturės neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymo įgyvendinimas neturės neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai. Įstatymo projektu siūlomi pakeitimai sudarys sąlygas verslui aktyviau dalyvauti vykdant skirstymo sistemos įrengimo, perkėlimo, pertvarkymo (rekonstravimo) ar išmontavimo darbus. Įstatymo projekte siūlomi pakeitimai taip pat tiksliau reglamentuos prijungimo prie gamtinių dujų skirstymo sistemos kainodarą, o pareiškėjų prašymai dujofikuoti jų objektus turės būti ekonomiškai pagrįsti ir tuo siekiama, kad išlaidos nedidintų prijungimo kainos naujiems gamtinių dujų vartotojams.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, nereikės priimti ar keisti kitų įstatymų, taip pat nereikės pripažinti netekusiais galios teisės aktų.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Sąvokos „mažos apimties suskystintų gamtinių dujų pakartotinis dujinimas“ keičiama apibrėžtis įvertinta Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektu reglamentuojami klausimai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir ES teisės nuostatas.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymo projektą, Energetikos ministerija turės parengti ir priimti šiuos teisės aktus:

– iki 2025 m. balandžio 30 d. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2012 m. gruodžio 11 d. įsakymo Nr. 1-261 „Dėl Naujų perdavimo ar skirstymo sistemų nedujofikuotoje teritorijoje įrengimo, naujų vartotojų gamtinių dujų sistemų prijungimo prie perdavimo ar skirstymo sistemų ir vartotojų gamtinių dujų sistemų įrengimo tvarkos aprašo, patvirtinimo“ pakeitimą;

– iki 2025 m. balandžio 30 d. Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. spalio 10 d. įsakymo Nr. 1-248 „Dėl Gamtinių dujų tiekimo ir vartojimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimą.

Priėmus Įstatymo projektą, Taryba turės parengti ir iki 2026 m. kovo 31 d. priimti Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos 2008 m. lapkričio 17 d. nutarimo Nr. O3-187 „Dėl Prijungimo prie gamtinių dujų sistemų įmokų ir įkainių nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymo projektui įgyvendinti valstybės ar savivaldybės biudžetų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu konsultuotasi su Tarybos, AB „Ignitis“, AB „Energijos skirstymo operatorius“, AB „Amber Grid“ ir UAB GET Baltic atstovais.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Tarybos patvirtintas įkainis, gamtinių dujų birža.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.